

**LIETUVOS RESPUBLIKOS AZARTINIŲ LOŠIMŲ ĮSTATYMO NR. IX-325 2 IR
20⁷ STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS LOTERIJŲ
ĮSTATYMO IX-1661 18 STRAIPSNIO PAKEITIMO IR ĮSTATYMO PAPILDYMO
28¹ STRAIPSNIŲ ĮSTATYMO IR LIETUVOS RESPUBLIKOS ADMINISTRACINIŲ
NUSIŽENGIMŲ KODEKSO 188⁴ IR 589 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO
PROJEKTŲ
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymų projektų rengimą paskatinusios priežastys, įstatymų projektų tikslai ir uždaviniai

2015 metais Lietuvos Respublikoje įteisinus nuotolinių lošimų organizavimą, Lietuvos Respublikos azartinių lošimų įstatyme buvo numatytos ir kovos su nelegalios nuotolinių lošimų veiklos vykdytojais priemonės. Lošimų veikla Europos Sąjungos lygiu nėra harmonizuota, todėl, laikantis subsidiarumo principo, kiekviena valstybė narė pagal savo vertybes pati sprendžia ir nustato lošimų veiklos sąlygas, grindžiamas tokiais bendrojo intereso pagrindais kaip lošėjų apsauga, pinigų plovimo, sukčiavimo, nukreipto prieš vartotojus, ir piliečių skatinimo pernelyg išlaidauti lošiant prevencija. Atsižvelgdamas į šiuos aspektus, subjektas, siekiantis teikti lošimų paslaugas, įskaitant nuotolinių lošimų paslaugas, konkrečioje valstybėje narėje, privalo atitikti tos valstybės narės teisės aktų, reglamentuojančių lošimų organizavimą reikalavimus, tai yra turėti licencijas, leidimus ir pan. Tai, kad subjektas įgyja teisę teikti nuotolinių lošimų paslaugas vienoje valstybėje narėje, savaime nereiškia, kad jis tokias lošimų paslaugas gali laisvai teikti kitoje valstybėje narėje. Subjektas laikomas nelegaliu lošimų organizatoriumi, jeigu jam konkrečios valstybės narės teisės aktų nustatyta tvarka nėra suteikta teisė teikti lošimų paslaugas šioje valstybėje narėje.

2021 metais lošimų industrijos duomenų analitikų „H2 Gambling Capital“ atlikto tyrimo apie legalių ir nelegalių nuotolinių lošimų rinkos dydį Europos Sąjungoje ir Jungtinėje Karalystėje išvados¹ atskleidė, kad nelegalių nuotolinių lošimų rinka Lietuvoje sudarė 15 procentų, o tai yra 7 vieta iš 10 geriausių šalių, turinčių didžiausią legalių nuotolinių lošimų rinką tarp vertintų šalių. Finansine išraiška tai reiškia daugiau kaip 18 mln. eurų Lietuvos lošėjų pinigų, išleistų nelegaliuose nuotoliniuose lošimuose, o nesurinktų mokesčių dalis siekia apie 2 mln. eurų. Tačiau greta valstybės finansinių netekimų vertintina ir nelegalių lošimų keliamą socialinę žalą, nes, dalyvaujant tokiuose lošimuose, lošėjui netaikomos jokios apsaugos priemonės. Azartinių lošimų įstatyme nustatytas amžiaus cenzas, nuo kurio leidžiama dalyvauti lošimuose. Taip pat draudžiama bet kokiomis priemonėmis ir veiksmais skatinti dalyvauti lošimuose, įskaitant siūlomas nuolaidas, bonusus, nemokamus lošimus ar pan. Veikia Apribojusių savo galimybę lošti asmenų registras (toliau – Registas), kuriame užsiregistravusiems su lošimo problemomis susiduriantiems ir savarankiškai savo potraukio lošti negalintiems kontroliuoti asmenims neleidžiama dalyvauti lošimuose, t. y. tokie asmenys neįleidžiami į lošimo vietas ir jiems blokuojama nuotolinių lošimų prieiga. Dėl amžiaus cenzo netaikymo nelegaliuose lošimuose gali dalyvauti paaugliai ir jaunimas, taip pat Registre užsiregistravę asmenys, o dėl taikomų skatinimo veiksnių lošimo procesas tampa dar patrauklesnis.

Lošimų priežiūros tarnyba prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (toliau – Priežiūros tarnyba) nuolat stebi rinką ir duoda privalomus nurodymus blokuoti tiek interneto svetaines, susijusias su nelegaliais nuotoliniais lošimais, tiek mokėjimus, vykdomus nelegaliai nuotolinius lošimus organizuojančio subjekto naudai. Nuo 2016 metų Priežiūros tarnyba blokavo daugiau kaip 1 600 nelegalių interneto svetainių, atitinkamai išduodama privalomus nurodymus mokėjimo paslaugų teikėjams blokuoti mokėjimus. Tačiau praktika rodo, kad taikomas mokėjimų blokavimas nėra pakankamai efektyvus ir reikalauja tobulinimo.

Lietuvos Respublikos azartinių lošimų įstatymo Nr. IX-325 2 ir 20⁷ straipsnių pakeitimo įstatymo projektas (toliau – Lošimų įstatymo projektas) parengtas siekiant didinti lošėjų apsaugą, tobulinant kovos su nelegaliais lošimais priemones, taip pat atsižvelgiant į iššūkius dėl tinkamo Priežiūros tarnybos duodamų mokėjimo paslaugų teikėjams privalomų nurodymų įgyvendinimo.

¹ Lietuva patenka į dešimtuką šalių, kuriose lošėjai dažniausiai renkasi legalių lošimus internete. Lošimų priežiūros tarnyba, 2023 m.

Kartu su Lošimų įstatymo projektu teikiami Lietuvos Respublikos loterijų įstatymo Nr. IX-1661 18 straipsnio pakeitimo ir Įstatymo papildymo 28¹ straipsniu įstatymo projektas (toliau – Loterijų įstatymo projektas), kuriuo siekiama nustatyti atsiskaitymų už dalyvavimą loterijose ir laimėjimų išmokėjimo per Lietuvos Respublikoje veikiančius mokėjimo paslaugų teikėjus reikalavimus, ir Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 188⁴ ir 589 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas (toliau – Administracinių nusižengimų kodekso įstatymo projektas) (toliau visi kartu – Įstatymų projektai), kuriuo įtvirtinama mokėjimo paslaugų teikėjų atsakomybė už Lošimų įstatymo ir Loterijų įstatymo projektuose siūlomų nustatyti prievolių nevykdymą.

2. Įstatymų projektų iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymų projektus parengė Lietuvos Respublikos finansų ministerijos Finansų rinkų politikos departamento (direktorė Vilma Mačerauskienė, tel. 239 0174, el. p. vilma.macerauskiene@finmin.lt) Draudimo veiklos skyriaus (vedėja Lolita Šumskaitė, tel. 239 0180, el. p. lolita.sumskaite@finmin.lt) vyriausioji specialistė Lina Kliukienė (tel. 219 4480, el. p. lina.kliukiene@finmin.lt).

3. Dabartinis teisinis Įstatymų projektuose aptartų teisinių santykių reglamentavimas

Azartinių lošimų įstatymo 20⁷ straipsnio 1 dalies 2 punkte nustatyta, kad Priežiūros tarnyba turi teisę duoti privalomus nurodymus mokėjimo, kredito ar kitai finansų įstaigai (toliau – finansų įstaiga) nutraukti mokėjimus ar kitas finansines operacijas, susijusias su nelegalią nuotolinių lošimų veiklą Lietuvos Respublikoje vykdančiu subjektu, įskaitant atsiskaitymus už dalyvavimą nelegalios lošimų veiklos vykdytojų organizuojamuose nuotoliniuose lošimuose, laimėjimų išmokėjimus, statomų sumų priėmimus nelegaliai lošimus organizuojančio subjekto naudai. Priežiūros tarnybos išduotuose privalomuose nurodymuose pateikiama jos turima informacija – nuotolinę lošimų veiklą vykdančio subjekto pavadinimas ir (ar) interneto svetainės adresas (angl. *domain*). Atlikdama mokėjimo pavedimą, finansų įstaiga turi galimybę nustatyti savo sistemoje nustatytą įtartinumo požymių sutapimą su mokėjimo nurodyme nurodyta informacija pagal mokėjimo nurodyme nurodytą tikslų nelegalios veiklos vykdytojo pavadinimą (pavadinimo dalį) ar interneto svetainę. Tačiau, atsiskaitydamas mokėjimo kortele interneto svetainėje, kortelės turėtojas nenurodo gavėją identifikuojančių duomenų – gavėjo juridinio asmens pavadinimo, juridinio asmens kodo, banko sąskaitos numerio, todėl finansų įstaiga šios informacijos nemato. Mokėjimo kortelių autorizacijos procese lėšų gavėjai identifikuojami ne pagal pavadinimą, o naudojant jiems mokėjimo kortelių (*Mastercard*, *VISA*) įstaigų priskirtus identifikacinius numerius (toliau – ID). Praktika rodo, kad lėšų gavėjai gali turėti kelis ID ir juos keisti, t. y. viena nuotolinio lošimo įmonė gali turėti nuo vieno iki kelių šimtų jai priskirtų ID. Banko iš *Mastercard*, *VISA* autorizacinės sistemos gaunama lėšų gavėją apibūdinanti informacija dažnai nesutampa su Priežiūros tarnybos nurodomu nelegalią lošimų veiklą vykdančio subjekto pavadinimu. Todėl atsiskaitymų, atliekamų mokėjimo kortelėmis, blokavimas neturint visų reikalingų duomenų tampa neefektyvus.

4. Naujos teisinio reglamentavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Atsižvelgiant į tai, kad veikiantis mokėjimų blokavimo modelis nėra pakankamai efektyvus, taip pat į tai, kad finansų įstaigoms kyla sunkumų tinkamai įgyvendinti privalomus Priežiūros tarnybos nurodymus, kai mokėjimai atliekami mokėjimo kortele, Lošimų įstatymo projekte siūloma nustatyti, kad mokėjimo paslaugų teikėjai mokėjimo kortele inicijuotas mokėjimo ir (ar) nuotolinio mokėjimo operacijas vykdytų pagal Priežiūros tarnybos sudarytą ir jos interneto svetainėje skelbiamą sąrašą, kuriame būtų įrašyti subjektai, turintys teisę vykdyti nuotolinių lošimų veiklą Lietuvos Respublikoje (toliau – sąrašas). Subjektas į skelbiamą sąrašą būtų įtraukiamas arba iš jo išbraukiamas tą dieną, kai subjektui Azartinių lošimų įstatymo nustatyta tvarka išduodama ar panaikinama licencija (leidimas) organizuoti nuotolinius lošimus. Taip pat Lietuvos Respublikoje veikiantiems mokėjimo paslaugų teikėjams siūloma nustatyti pareigą tikrinti, ar mokėjimo kortele inicijuota mokėjimo ir (ar) nuotolinio mokėjimo operacija yra susijusi su į sąrašą įrašytu subjektu, o nustačius, kad inicijuota mokėjimo operacija nesusijusi su į sąrašą įrašytu subjektu, tokios mokėjimo operacijos nevykdyti.

Mokėjimo paslaugų teikėjai privalėtų nustatyti nelegalios nuotolinių lošimų veiklos vykdytojus pagal tarptautinėse mokėjimų kortelių schemose lošimo paslaugų teikėjams priskirtus atpažinimo kodus. Taikant tokį mokėjimo operacijų blokavimą, dalyvavimas nelegaliuose lošimuose, kai už juos atsiskaitoma mokėjimo kortele, lošėjui būtų ženkliai apribotas net ir neužblokuotoje nelegalius lošimus siūlančioje interneto svetainėje, įskaitant tuos atvejus, kai lošėjas, pasinaudojęs jam žinomais techniniais sprendimais, blokavimo išvengia. Atkreiptinas dėmesys, kad mokėjimo operacijų blokavimas nebūtų taikomas, kai mokėjimo paslaugų teikėjas vykdo kitose negu Lietuvos Respublika jurisdikciją turinčiose teritorijose mokėjimo kortele inicijuotas mokėjimo operacijas ir (ar) mokėjimo kortele inicijuotas nuotolinio mokėjimo operacijas.

Atsižvelgiant į tai, kad tarptautinėse mokėjimų kortelių schemose lošimo ir loterijų paslaugų teikėjai identifikuojami pagal tokį patį atpažinimo kodą, pagal Lošimų įstatymo projektu siūlomą nustatyti blokavimo modelį taip pat būtų blokuojami atsiskaitymai, susiję su dalyvavimu loterijose. Todėl, siekiant užtikrinti licencijas organizuoti loterijas Lietuvos Respublikoje turinčių subjektų teisę vykdyti teisėtą veiklą, Loterijų įstatymo projektu siūloma įtvirtinti atsiskaitymų už dalyvavimą loterijose ir laimėjimų išmokėjimo per Lietuvos Respublikoje veikiančius finansinių paslaugų teikėjus reikalavimus, nustatant, kad mokėjimo paslaugų teikėjai mokėjimo kortele inicijuotas mokėjimo ir (ar) nuotolinio mokėjimo operacijas, susijusias su loterijų, kurių bilietai platinami interneto ryšiu, veiklą Lietuvos Respublikoje vykdančiu loterijų organizatoriumi ar jo pasirinktu loterijos bilietų platintoju, įskaitant atsiskaitymus už dalyvavimą loterijų veiklos vykdytojų organizuojamose loterijose, laimėjimų išmokėjimus, įmokų loterijos bilietams įsigyti priėmimus loterijų organizatoriaus ar jo pasirinkto platintojo naudai, vykdo pagal subjektų, turinčių teisę vykdyti loterijų, kurių bilietai platinami interneto ryšiu, veiklą Lietuvos Respublikoje, ar jų pasirinktų platintojų sąrašą, kurį skelbia Priežiūros institucija.

Administracinių nusižengimų kodekso įstatymo projektu tikslinamos Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso nuostatos, numatant, kad Lošimų įstatymo ir Loterijų įstatymo projektais siūlomų įtvirtinti reikalavimų mokėjimo paslaugų teikėjams nesilaikymas ir (ar) šių įstatymų pagrindu duotų nurodymų nevykdymas užtraukia baudą juridinių asmenų vadovams ar kitiems atsakingiems asmenims nuo vieno tūkstančio aštuonių šimtų iki trijų tūkstančių aštuonių šimtų eurų. Taip pat suteikiami įgaliojimai Priežiūros tarnybai atlikti administracinių nusižengimų tyrimus ir surašyti administracinių nusižengimų protokolus dėl šių administracinių nusižengimų.

Galiojantis teisinis reglamentavimas nustato prievolę Priežiūros tarnybai viešai skelbti informaciją apie nustatytus nelegalios lošimų veiklos vykdytojus. Atsižvelgiant į tai, kad viešai skelbiama informacija gali būti susijusi ir su fiziniiais asmenimis, o tokių asmens duomenų skelbimui taikomi 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas) reikalavimai, Lošimų įstatymo projektu nustatomas asmens duomenų viešo skelbimo tikslas, skelbiamų duomenų apimtis ir skelbimo laikotarpis.

Atsižvelgiant į tai, kad galiojantis teisinis reglamentavimas suteikia plačią diskrecijos teisę Priežiūros tarnybai pačiai spręsti, per kiek laiko ji turėtų pateikti prašymą pirmosios instancijos administraciniam teismui išduoti leidimą duoti privalomus nurodymus, Lošimų įstatymo projektu siūloma nustatyti terminą, per kurį Priežiūros tarnyba privalėtų nurodytus veiksmus atlikti.

Siekiant teisinio aiškumo, siūloma Lošimų įstatyme vartojamą sąvoką „mokėjimo kredito ar kita finansų įstaiga“ suvienodinti su Lietuvos Respublikos mokėjimų įstatyme apibrėžta sąvoka „mokėjimo paslaugų teikėjas“. Taip pat siūloma atsisakyti nuostatos dėl privalomo nurodymo finansinių paslaugų teikėjui iki 5 dienų stabdyti mokėjimus nelegalios nuotolinių lošimų veiklos vykdytojo naudai kaip perteklinės, nes ši nuostata faktiškai nėra taikoma ar įgyvendinama praktikoje.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta
Priėmus Įstatymų projektus, neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Galima priimtų įstatymų įtaka kriminogeninei situacijai, korupcijai

Priimti Įstatymų projektai kriminogeninei situacijai neigiamos įtakos neturės. Nustačius prievolę mokėjimo paslaugų teikėjams mokėjimo kortele inicijuotus atsiskaitymus vykdyti pagal sąrašą, mažės galimybės dalyvauti nelegaliuose nuotoliniuose lošimuose.

7. Galima priimtų įstatymų įtaka verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Priimti Įstatymų projektai prisidės prie palankesnės verslo aplinkos kūrimo.

8. Ar Įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, galiojantys teisės aktai, kuriuos būtina pakeisti ar panaikinti, priėmus teikiamus Įstatymų projektus

Priėmus Įstatymų projektus, kitų įstatymų keisti ar naikinti nereikės.

10. Įstatymų projektų atitiktis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimams ir bendrinės lietuvių kalbos normoms, sąvokų ir terminų įvertinimas Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymų projektai parengti laikantis Valstybinės kalbos įstatymo ir Teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimų. Įstatymų projektuose nepateikiama naujų sąvokų ir jas įvardijančių terminų.

11. Įstatymų projektų atitiktis Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos teisei

Įstatymų projektų nuostatos Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijai ir Europos Sąjungos teisei neprieštarauja.

12. Įstatymams įgyvendinti reikalingi įgyvendinamieji teisės aktai, šių aktų rengėjai

Priėmus Įstatymų projektus, Priežiūros tarnyba turės:

1) pakeisti Atsiskaitymų už dalyvavimą nelegalios lošimų veiklos vykdytojų organizuojamuose nuotoliniuose lošimuose ir laimėjimų išmokėjimo per Lietuvos Respublikoje veikiančius bankus ar kitas finansų įstaigas ribojimo tvarkos aprašą, patvirtintą Lošimų priežiūros tarnybos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos direktoriaus 2015 m. gruodžio 22 d. įsakymu Nr. DI-714 „Dėl Atsiskaitymų už dalyvavimą nelegalios lošimų veiklos vykdytojų organizuojamuose nuotoliniuose lošimuose ir laimėjimų išmokėjimo per Lietuvos Respublikoje veikiančius bankus ar kitas finansų įstaigas ribojimo tvarkos aprašo patvirtinimo“;

2) patvirtinti Atsiskaitymų už dalyvavimą loterijų veiklos vykdytojų organizuojamose loterijose ir laimėjimų išmokėjimo per Lietuvos Respublikoje veikiančius mokėjimo paslaugų teikėjus ribojimo tvarkos aprašą.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų pareikalaus ar leis sutaupyti įstatymų įgyvendinimas

Įstatymams įgyvendinti valstybės, savivaldybių biudžetų ar kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų nereikės.

14. Įstatymų projektų rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Negauta.

15. Reikšminiai Įstatymų projektų žodžiai

„Lošimai“, „loterijos“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.

